

Moniulotteisen intervention vaikuttavuuden tutkiminen

- Case ikääntyvien ryhmäpalveluohjaus

9.12.2019

Hanna Ristolainen, Nuorempi tutkija, Yhteiskuntatieteiden laitos (UEF)

Elisa Tiilikainen, Sari Rissanen (UEF)

Sirpa Kannasoja, Mari Kivitalo, Kati Närhi (JyU)

UEF // University of Eastern Finland

Tutkimuksen tausta ja tavoite

- PROMEQ-hankekokonaisuuden (2016-2019) osahanke
- Tavoitteena suunnitella ja toteuttaa yksin asuvien ikäihmisten **omista tarpeista lähtevä** toimintamalli, jolla vahvistaa heidän elämänlaatuaan ja arjessa pärjäämistä
- Ikäihmiset kokivat elämänlaatuaan heikentävinä tekijöinä sosiaalisten kontaktien vähäisyyden, palveluiden saavutettavuuteen liittyvän epävarmuuden ja epätietoisuuden, huonon kohtelun sosiaali- ja terveystalveissa sekä osallistumismahdollisuuksien kaventumisen
- He kaipasivat mahdollisuutta päästä kotoa pois muiden ihmisten seuraan, tukea epävarmassa ja muutoksen alla olevassa palvelujärjestelmässä navigoimiseen sekä kokemusta siitä, että tulevat kohdatuksi yksilöinä ja aktiivisina toimijoina avun tarpeistaan huolimatta
- Syntyi osallistavan ryhmämuotoisen palveluohjauksen toimintamalli, jonka toteutusta ja vaikuttavuutta on tutkittu monimenetelmäisesti ja osallistavalla otteella

Tutkimuksen kulku

Fokusryhmähaastattelut (N=19) ja intervention suunnittelu

Tutkimukseen ilmoittautuminen (Eksote, Jyväskylä, Kuopio, Siun sote)

1. Kyselylomake (N=392)

Interventioryhmä (N=185)

Kontrolliryhmä (N=207)

3 kk kysely (N=182)

3 kk kysely (N=193)

6 kk kysely (N=179) +
Intervention liittyvä kysely

6 kk kysely (N=189)

15 kk kysely

15 kk kysely

Päiväkirjat
ryhmätapaami-
sista (N=120),
Ryhmä-
keskustelut
palveluohjaajien
kanssa (N=12)

Loppukeskuste-
lut ryhmä-
tapaamisissa
(N=24)

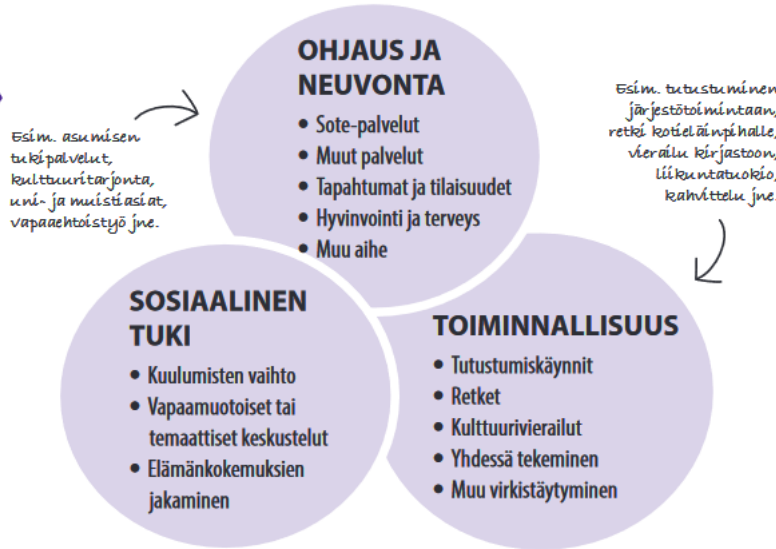
Tutkimuksen toteuttamiseen ja intervention arviointiin osallistuivat eri toimijat

- Intervention suunnittelu
 - Ikääntyneet (N=19), ikääntyneiden palveluiden esimiehet ja tutkijat
- Intervention toteutus, 24 ryhmää, neljä aluetta
 - Palveluohjaajat (N=13), muut asiantuntijat ja tutkijat
- Toteutuksen ja vaikuttavuuden arviointi
 - Palveluohjaajat, ikääntyneet ja tutkijat

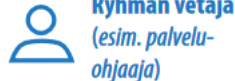
Osallistava ryhmämuotoinen palveluohjaus

TAVOITE
Ikäihmisten kokonaisvaltainen elämänlaadun tukeminen osallistavasti ja tarvelähtöisesti

OSALLISTUJAT:

Noin 5 tapaamista
4 viikon välein

Tuetaan itsenäisiin
jatkotapaamisiin

KESKEISTÄ TOIMINTAMALLISSA

- Suunnitellaan tapaamisten sisällöt yhdessä ikäihmisten kanssa
- Tuetaan osallisuutta tutustumalla paikallisiin toimintaympäristöihin ja välittämällä tietoa
- Ohjataan keskustelevasti palveluohjaajan ja ikäihmisten tasa-vertaisuutta korostaen
- Mahdollistetaan vertaisuuteen pohjautuva tuki ja neuvonta ikäihmisten kesken
- Annetaan tilaa vapaamuotoiselle yhdessä olemiselle ja keskustelulle

Tutkimuksen ikäihmiset

Rekrytointi tapahtui useiden kanavien kautta

Kutsussa mainittiin:

- +65-vuotias
- Kokoaikaisesti eläkkeellä
- Asuu yksin kotona
- On viimeisen puolen vuoden aikana käyttänyt vähintään kahta terveys- tai sosiaalipalvelua (esim. lääkäri, sairaanhoitaja, palveluohjaaja tai sosiaalityöntekijä)
- Kokee vähintään yhdellä terveyden tai hyvinvoinnin osa-alueella puutteita (esim. turvattomuus tai yksinäisyys, krooninen kipu tai tarvitsee apua arjessa)

	Miehet (n=65)	Naiset (n=323)	Yhteensä (N=388)
Ikä			
65–74	47,6	39,4	40,7
75–84	17,5	43,8	39,4
85–99	34,9	16,8	19,8
Elämänlaatu			
Osallistujat	28,6	23,9	24,7
Yli 65-vuotiaat suomalaiset	57,3	54,9	55,9
Yksinäisyys			
Osallistujat	45,3	28,4	31,2
Yli 65-vuotiaat suomalaiset	6,3	8,9	7,7
Osallistuminen (aktiviteetit)			
Osallistujat	45,2	37,2	38,5
Yli 65-vuotiaat suomalaiset	24,8	31,3	28,4

Vaikuttavuuden tutkiminen, RCT-asetelma

- Vaikuttavuuden ja kustannusvaikuttavuuden arviointi, per-protocol ja intention-to-treat analyysit, alaryhmäanalyysit heikko/hyvä elämänlaatu
- Mittareina: mm. Elämänlaatu (WHOQoL-Bref), yksinäisyys (UCLA), toimintamahdollisuudet, luottamus, palveluiden käyttö, elintavat
- Sekä tavoitteenmukainen että eksploratiivinen (uusi moniulotteinen interventio) lähestymistapa
- Tulokset
 - Interventio ei vaikuttanut perimmäiseen tavoitteeseensa eli osallistujien elämänlaatuun
 - Vähensi elämänlaatunsa heikoksi kokeneiden ikäihmisten yksinäisyyttä
 - Luottamus instituutioihin vahvistui osittain, myös luottamus toisiin ihmisiin lisääntyi hyvän elämänlaadun alaryhmässä

Laadulliset aineistot vaikuttavuuden arvioinnissa

- Moniulotteisen ja uuden intervention kohdalla olennaista mm. vaikuttavien elementtien tunnistaminen sekä ymmärrys vaikutusmekanismeista ja kontekstuaalisten tekijöiden merkityksestä (Moore ym. 2015)
- Reflektiiviset päiväkirjat (N=120) ja interventioon osallistuneiden ikäihmisten ryhmäkeskustelut (N=24) sisältävät mm. tietoa tapaamisten sisällöistä, tapaamisten arviointia, palautetta ja kehittämisideoita, kokemuksia interventiosta ja sen vaikutuksista
 - Sisällönanalyysi → intervention vaikutukset (hyödyt, haitat, mahd. muutokset hyvinvoinnissa ja/tai elämäntilanteessa)
 - Grounded teoria, paradigmamallin sovellus (Creamer 2018) → intervention tärkeät elementit, kontekstuaaliset tekijät, tietoa vaikutusmekanismeista

Yhteenvedoa keskeisistä tuloksista

- Interventiolla pieniä vaikutuksia yksinäisyyteen sekä institutionaaliseen ja yleistyneeseen luottamukseen
- Kustannusvaikuttava sosiaalisen elämänlaadun ja yksinäisyyden osalta (kustannusvaikuttavuusanalyysit: PROMEQ WP7)
- Intervention tärkeinä elementteinä sosiaalinen tuki, tarpeita vastaava ohjaus sekä aikataulutetut ryhmätapaamiset
- Kokemus ja havainnot sosiaalisen hyvinvoinnin vahvistumisesta, resurssien ja toimintamahdollisuuksien paranemisesta, joistakin muutoksista rutiineissa ja osallistumisessa sekä voimaantumisesta
- Muutamia negatiivisia kokemuksia, osalle neutraali kokemus
- Koettu hyöty ja vaikutukset yksilöllisiä, toiset saivat enemmän sosiaalisesta tuesta, toiset taas tiedollisesta ja ohjauksellisesta puolesta

Kiitos!

*Lisätietoja:
hanna.Ristolainen@uef.fi*

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND